

IZVEŠTAJ O OCENI DOKTORSKE DISERTACIJE

I PODACI O KOMISIJI

Odlukom Nastavno naučnog veća Fakulteta poslovne ekonomije od 09.12.2015.godine zavedenog pod brojem NE.373/15 imenovana je Komisiju za ocenu doktorske disertacije **Jelene D. Tošković** za izradu doktorske disertacije „**Preispitivanje neoliberalnog koncepta ekonomije u zemljama Zapadnog Balkana**“ u sastavu:

1. Prof. dr Bojan Dimitrijević, Fakultet poslovne ekonomije, Edukons Univerzitet, Sremska Kamenica, predsednik Komisije
2. Prof. dr Sanja Filipović, Fakultet poslovne ekonomije, Educons Univerzitet, Sremska Kamenica, mentor i
3. Doc. dr Miroslav Antevski, viši naučni saradnik Instituta za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, član Komisije.

II OSNOVNI PODACI O KANDIDATU I DISERTACIJI

Jelena (Dragan) Tošković je rođena 16.9.1985. godine u Šapcu.

Akademsko obrazovanje

Diplomirala je 2007. godine na Fakultetu za uslužni biznis u Sremskoj Kamenici na smeru Menadžment u sektoru finansijskih usluga. Master studije upisuje na istom fakultetu na smeru Finasije i završava ih prosečnom ocenom 9,4. Zvanje diplomirani ekonomista-master stekla je na Fakultetu za uslužni biznis odbranom master rada „Poređenje zdravstvenog osiguranja u Srbiji i inostranstvu” 28.4.2010. godine. Doktorske studije upisala je 2010. godine na Fakultetu poslovne ekonomije Edukons Univerziteta. Položila je sve ispite predviđene programom sa prosečnom ocenom 9,6.

Izvod iz radne biografije

Zaposlena je kao projektni menadžer IT sektora u kompaniji MI Finance d.o.o. (A.D. Mlekara Šabac).Profesionalni je sportista od 1997. godine i igrala je za rukometne klubove u Srbiji, Nemačkoj, Danskoj i Norveškoj. Osvajač je bronzane medalje na juniorskom prvenstvu Evrope, učesnik je svetskog prvenstava i velikog broja međunarodnih turnira.

Objavljeni radovi u naučnim časopisima

Jelena Tošković je do sada objavila 26 radova, od čega je 13 radova objavljeno u naučnim časopisima, dok je 13 radova prezentovano na međunarodnim i nacionalnim konferencijama i objavljeno je u zbornicima. U naučnim časopisima su objavljeni sledeći radovi:

1. M 23 Popovic S., Toskovic J., Nikolic I. (2015), *Oil production as potential factor of economic developement of the Republic of Serbia*, Actual problems of economics, No 4, Kiev, Ukraine, pp.136-146.
2. M 23 Popovic S., Toskovic J., Grubljesic Z. (2014), *Environmental-Economic Model of Developing Composters in Parks, Protected Areas and City Limits in the Republic of Serbia*, Proenvironment Promediu, Romania, pp. 213-217.
3. M 24 Filipovic S., Raspopovic N., Toskovic J. (2015), *Corelation between reforms and foreign debt in transition countries*, Journal of sustainable economics (Industrija), Economic Institute, Belgrade, pp. 175-191.
4. M 51 Adžić J. Tošković J. Marković J. (2014), *Analiza eksterne pozicije Republike Srbije:*

Struktura i trend kretanja spoljnog duga, Časopis Poslovna ekonomija, Univerzitet Educons, Sremska Kamenica, str. 97-89.

5. M 51 Marković L. Jasna, Tošković D. Jelena (2013), *Obim i značaj trgovinske saradnje Republike Srbije*, Poslovna ekonomija, Educons Univerzitet, Sremska Kamenica, str. 229-247.
6. M 52 Tošković J. (2013), *The position of women managers in Serbia*, Journal of woman's entrepreneurship and education (JWE), Institut ekonomskih nauka, Beograd, str. 137-161.
7. Popović S., Tošković J., Macura R., Aničić J., Aničić D. (2015), *The importance of evaluation of risk management in business*, Annals of the "Constantin Brancusi" University of Targu Jiu, No 5, pp. 83-89
8. Toskovic J., Popovic S., Jelic S., Macura R., Grublješić Ž. (2015), *The effect of unequal distribution of the standard and quality of life in the life in the countries of the Western Balkans*, Annals of the "Constantin Brancusi" University of Targu Jiu, No 5, pp. 48-53
9. Majstorović A., Popović S., Tošković J., Macura R., Aničić J., Aničić D. (2015), *Improving the management of the company establishing mechanisms internal control in Serbia*, Annals of the "Constantin Brancusi" University of Targu Jiu, No 5, pp.5-10
10. Tošković J., Popović S., Marković J. (2015), *Analysis of financial due diligence unsuccessful business companies in Serbia*, Annals of "Constantin Brâncuși" University of Târgu Jiu, Romania, special issue 2015, pp. 234-240.
11. Adzic J., Toskovic J., Markovic J. (2015), *Trend analysis of foreidgn direct investment flows in Seria with special references to the evaluation of the investment environment*, Journal of Theoretical and Applied Economics, Bucharest, Romania, pp. 281-291.
12. Popovic S., Toskovic J., Majstorovic A. Brkanlic S., Katic A. (2015), *The importance of continuous audit of financial statements of the company of countries joining the EU*, Annals of "Constantin Brâncuși" University of Târgu Jiu, Romania, special issue 2015, pp.241-246.
13. Tošković J., Marković J., Gačić M. (2013), *The impact of the global economic crisis on macroeconomic aggregates in BRICS countries and USA*, Journal of Theoretical and Applied Economics, Bucharest, Romania, pp. 424-430.

Tehnički podaci o disertaciji

Doktorska disertacija „Preispitivanje neoliberalnog koncepta ekonomije u zemljama Zapadnog Balkana“ izložena je na 303 strane kucanog teksta. Doktorska disertacija je sačinjena u skladu sa Uputstvom za izradu doktorske disertacije. Disertacija je strukturirana u devet poglavlja, koja zajedno sa uvodnim delom i zaključnim razmatranjima čine jednu celinu. U popisu literature navedena su 245 izvora od kojih je najveći deo na stranom jeziku. U disertaciji su priložene 63 tabele, 77 grafikona i 2 slike.

III PREDMET I CILJ DOKTORSKE DISERTACIJE

Predmet doktorske disertacije je preispitivanje da li je i u kojoj meri u zemljama Zapadnog Balkana primenjen neoliberalni koncept odnosno, šta su posledice primene principa neoliberalnog koncepta privrede naročito u periodu nakon eskalacije globalne ekonomske krize.

Cilj rada je da utvrdi da li je primena koncepta neoliberalne ekonomije u zemljama Zapadnog Balkana doprinela postizanju ekonomskog rasta i uspostavljanja spoljno-ekonomske ravnoteže posmatranih privreda.

Zadatak disertacije je da istraživanjem ukaže na potrebu promene aktuelnog koncepta razvoja privrede i na njoj zasnovane ekonomske politike odnosno, da se definišu preporuke koje bi zemljama Zapadnog Balkana trebalo da obezbede ekonomski rast i opravak.

IV OSNOVNE HIPOTEZE

Rad se bazira na sledećim hipotezama:

H1: Primena neoliberalnog koncepta (liberalizuj-privatizuj-stabilizuj) u zemljama Zapadnog Balkana nije dovela do održivog ekonomskog rasta i makroekonomske stabilnosti, a nedostaci koncepta i sve slabosti analiziranih privreda su naročito došle do izražaja u uslovima globalne ekonomske krize.

H2: Liberalizacija međunarodnih ekonomskih tokova omogućila je zemljama Zapadnog Balkana da dođu do priliva stranog kapitala u vidu stranih direktnih investicija, ali je njihove privrede učinila zavisnim od inostranog kapitala.

H3: Postoji direktna veza između primene preporuka (liberalizuj-privatizuj-stabilizuj)neoliberalnog koncepta razvoja privrede sa rastom nivoa spoljnog duga u zemljama Zapadnog Balkana.

Testiranjem postavljenih hipoteza pružen je odgovor na pitanje koje je postavljeno kao cilj istraživanja, dok su rezultati testiranja polaznih hipoteza poslužili za razvoj diskusije na osnovu koje su definisane osnovne poruke i zaključci istraživanja.

V METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Istraživanje se temelji na primeni sledećih naučno-istraživačkih metoda:

- deskriptivni metod za sveobuhvatni prikaz podataka na osnovu prikupljene literature i za opis uzročno-posledičnih veza između analiziranih pojava,
- komparativna analiza za upoređivanje i analizu primene koncepta neoliberalne ekonomije u izabranim zemljama Latinske Amerike, Centralne i Istočne Evrope i Zapadnog Balkana,
- analitičko-sintetički metod za raščlanjavanje i povezivanje najvažnijih iskaza formiranih na osnovu prikupljenih i obrađenih podataka,
- induktivno-deduktivni metod za povezivanje prikupljenih podataka i na bazi toga uspostavljanje uopštenih zaključaka,
- kvantitativne metode za formiranje zaključaka na bazi ocene koeficijenta korelacije, kako bi se utvrdilo postojanje zavisnosti između posmatranih promenljivih i linearne regresije, kako bi se utvrdila jačina uticaja između promenljivih,
- obradi i predstavljanju podataka i dobijenih rezultata u vidu tabela, grafikona i slika.

Polaznu tačku istraživanja čini primena osnovnih naučnih metoda i analize koja se bazira na principima logike i empirijske provere. Analizom prikupljene literature, pre svega, ključnih autora koji su bili začetnici ideja na kojima će se kasnije razviti koncept neoliberalne ekonomije, izvršena

je sistematizacija bogate literalne građe kojom je zaokružen teorijski okvir istraživanja.

Empirijski deo istraživanja je podeljen u dva dela. U prvom delu istraživanja, akcentat je na preispitivanju primene neoliberalnog koncepta u izabranim zemljama Latinske Amerike, kao i zemljama u tranziciji sa posebnim fokusom na zemlje Zapadnog Balkana. Za sve posmatrane zemlje, prikupljeni su i sistematizovani podaci koji su analizirani u cilju testiranja prve dve hipoteze. Drugi deo empirijskog istraživanja se bazira na kvantitativnom istraživanju zasnovanom na linearnoj regresionoj analizi i utvrđivanju koeficijenta korelacije između posmatranih varijabli. Cilj regresione analize je da prikaže oblik veze između zavisne promenljive (spoljni dug) i nezavisne promenljive (tranzicioni indikator), na osnovu čega se utvrđuje veličina uticaja odabranog tranzicionog indikatora na spoljni dug. Pretpostavljajući da tranzicioni indikator utiču na kretanje spoljnog duga, prihvata se da je spoljni dug zavisna promenljiva, a odabrani tranzicioni indikator nezavisna promenljiva. Istraživanje je sprovedeno na uzorku pet zemalja Zapadnog Balkana (Albanija, BiH, Makedonija, Crna Gora i Srbija) u periodu 2000–2012. godine. Analizirana je zavisnost između spoljnog duga i svakog od tranzicionih indikatora (privatizacija velikih preduzeća, privatizacija malih preduzeća, restrukturiranje preduzeća, liberalizacija cena, liberalizacija spoljne trgovine, politika konkurencije, reforma bankarskog sektora, reforma nebankarskih finansijskih institucija, reforma infrastrukture) za navedene zemlje u tranziciji.

Kao izvori za ove podatke korišćene su reprezentativne međunarodne baze podataka kao što su: Međunarodni monetarni fond (MMF), Svetska banka (SB), Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD), Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD), itd. Pored toga, u analizi su korišćeni podaci i specijalizovani izveštaji nacionalnih institucija izabranih zemalja (npr. centralne banke, ministarstva finansija i dr).

VI STRUKTURA I KRATAK OPIS SADRŽAJA PO POGLAVLJIMA

Pored uvodnog dela i zaključnih razmatranja, doktorska disertacija je struktuirana u četiri dela, odnosno devet poglavlja.

SADRŽAJ

Uvod

I deo - Razvoj neoliberalnog koncepta ekonomije

1. Liberalna ekonomska teorija

- 1.1. Razvoj ideje ekonomskog liberalizma
- 1.2. Osnovni principi i načela liberalnog koncepta
- 1.3. Razvoj neoklasične ekonomske škole
- 1.4. Velika depresija 1929. godine

2. Neoliberalni koncept ekonomije

- 2.1. Razvoj ekonomske misli Milтона Friedmana
- 2.2. Razvoj neoliberalnog koncepta ekonomije
- 2.3. Politika Vašingtonskog koncenzusa
- 2.4. Tržišni fundamentalizam

II deo – Primena neoliberalnog koncepta ekonomije

3. Analiza primene neoliberalnog koncepta u svetu

- 3.1. Analiza primene neoliberalnog koncepta u izabranim zemljama Latinske Amerike
  - 3.1.1. Primena neoliberalnog koncepta u Čileu
  - 3.1.2. Primena neoliberalnog koncepta u Brazilu
  - 3.1.3. Primena neoliberalnog koncepta u Argentini
- 3.2. Analiza primene neoliberalnog koncepta u izabranim zemljama u tranziciji

- 3.2.1. Primena neoliberalnog koncepta u Poljskoj
- 3.2.2. Primena neoliberalnog koncepta u Mađarskoj
- 3.2.3. Primena neoliberalnog koncepta u Rusiji
- 3.2.4. Primena neoliberalnog koncepta u Sloveniji

4. Analiza primene neoliberalnog koncepta u zemljama Zapadnog Balkana

- 4.1. Politika evropskih integracija u zemljama Zapadnog Balkana
- 4.2. Ocena izabranih makroekonomskih indikatora u zemljama Zapadnog Balkana
- 4.3. Nejednakost, raspodela, standard i kvalitet života
- 4.4. Sprovođenje privredno-sistemskih reformi

III – Svetska ekonomska kriza iz ugla neoliberalnog koncepta privrede**5. Različiti pristupi fenomenu svetske ekonomske krize**

- 5.1. Uzroci nastanka svetske ekonomske krize
  - 5.1.1. Svetska ekonomske kriza sa aspekta neoliberalnog pristupa
  - 5.1.2. Kritičari neoliberalnog koncepta o nastanku svetske ekonomske krize
- 5.2. Analiza efekata svetske ekonomske krize
  - 5.2.1. Efekti svetske ekonomske krize na realni sektor ekonomije
  - 5.2.2. Posledice svetske ekonomske krize na privredu evropskih zemalja
- 5.3. Modeli ekonomske politike za izlazak iz krize
  - 5.3.1. Politika štednje u Grčkoj i Španiji
  - 5.3.2. Visoka javna potrošnja u Skandinaviji i na Zapadnom Balkanu

IV – SDI i posledice krize u zemljama Zapadnog Balkana**6. Strane direktne investicije u zemljama Zapadnog Balkana**

- 6.1. Analiza SDI u zemljama Zapadnog Balkana
  - 6.1.1. Tokovi stranih direktnih investicija
  - 6.1.2. Stanje direktnih stranih investicija
  - 6.1.3. Strana direktna ulaganja u Srbiji
- 6.2. Investicioni ambijent u ekonomijama Zapadnog Balkana i preporuke

7. Posledice svetske ekonomske krize u zemljama Zapadnog Balkana

- 7.1. Problem rasta spoljnog duga
- 7.2. Politika MMF-a na Zapadnom Balkanu

V deo - Ocena efekata primene neoliberalnog koncepta u zemljama Zapadnog Balkana**8. Kvantitativna analiza**

- 8.1. Teorijske osnove izabrane metode kvantitativnog istraživanja
- 8.2. Tranzicioni indikatori EBRD
- 8.3. Testiranje hipoteza

9. Analiza uticaja tranzicionih reformi na spoljni dug

- 9.1. Prikaz i analiza rezultata
- 9.2. Diskusija

Zaključak**Literatura****Prilog 1****Prilog 2**

U uvodnom delu predstavljeni su predmet, zadaci i ciljevi istraživanja. Definisane su hipoteze istraživanja i obrazložena je metodologija istraživanja. Pored toga, ukazano je na aktuelnost problematike i sam značaj istraživanja.

Prvi deo rada posvećen je nastanku i razvoju neoliberalnog koncepta ekonomije, gde su analizirani principi liberalne ekonomije i razvoj ekonomske misli koji se nalaze u korenu neoliberalnog koncepta privrede. Iako je liberalni koncept u svom izvornom obliku politička teorija, ideološki

savez sa ekonomskom teorijom nastao je tokom XVIII veka i dalje je razvijen u radovima Adama Smitha (1723–1790), Davida Ricarda (1772–1823), Johna Stuarta Millia (1806–1873) i mnogih drugih autora. Poštujući hronologiju događaja, razvoj liberalne ideje ekonomije je analiziran kroz ključni doprinos sledećih autora: Jean-Jacques Rousseau, Fransoa Voltera, Denis Diderota, Charles-Louis de Secondata, baron de La Brède et de Montesquieu, John Locke, Joseph Alois Schumpetera i drugih. Nakon prikaza teorijskog okvira, ukazano je na okolnosti nastanka neoliberalnog koncepta privrede koji se poklapa sa periodom jačanja protekcionističkih mera i fiskalne krize, a kroz naučni doprinos Čikaške škole i njenih učenika Gary Stanley Beckera, Jamesa McGill Buchanana i Milтона Friedmana. Analizirani su principi neoliberalnog koncepta privrede koji su formalizovani Vašingtonskim konsenzusom, a ukazano je i na faze razvoja prelaskom sa tržišnog na institucionalni fundamentalizam.

Drugi deo rada posvećen je analizi efekata primene neoliberalnog koncepta u svetu i razvoja razvojne ekonomske škole čiji su tvorci Gunder Frank i Raúl Prebisch. Analizirana je primena neoliberalnog koncepta u izabranim zemljama Latinske Amerike (Čile, Brazil i Argentina) i zemljama u tranziciji (Poljska, Mađarska, Rusija i Slovenija). U svakoj zemlji ponaosob je analiziran tok primene neoliberalnog koncepta i sagledana je dinamika trenda kretanja osnovnih makroekonomskih pokazatelja u periodu 2000–2012. godine. Posebno poglavlje je posvećeno zemljama Zapadnog Balkana gde su analizirane socioekonomske karakteristike i njihove sličnosti i specifičnosti. Fokus istraživanja je na analizi primene preporuka neoliberalnog koncepta u pet zemalja regiona, što je ocenjeno od strane Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) preko tranzicionih indikatora kao kvantitativnih pokazatelja procesa sprovođenja privredno-sistemskih reformi. Ideja je da se utvrdi da li je sprovođenje privredno-sistemskih reformi dovelo do ekonomskog rasta i makroekonomske stabilnosti ovih zemalja (testiranje prve hipoteze). U tom smislu, analizirani su izabrani makroekonomski pokazatelji zemalja Zapadnog Balkana za period 2000-2012. godine uključujući realni rast bruto domaćeg proizvoda, inflaciju, nezaposlenost, spoljnotrgovinski deficit, spoljni dug, i dr.

Treći deo radaposvećen je analizi nastanka i eskalacijiglobalne ekonomske krize koja se često u široj javnosti dovodi u kontekst neoliberalnog koncepta u smislu da je upravo neoliberalni koncept privrede jedan od glavnih uzročnika pojave globalne ekonomske krize. U ovom delu rada posebna pažnja je posvećena tumačenju uzroka nastanka globalne ekonomske krize i sve glasnije kritike neoliberalnog koncepta, kako u svetu, tako i u zemljama Zapadnog Balkana. Analizirani su efekti krize na realni sektor i privredu Evrope, kao i modeli izlaska iz krize koji su bazirani na dijametralno suprotnim principima. U tom smislu, analiziran je model koji se bazira na politici štednje (primer Grčke i Španije) i model koji preferira visoku javnu potrošnju (svojstveno za zemlje Skandinavije).

Četvrti deo rada je posvećen analizi tokova stranih direktnih investicija koje su bile generator ekonomskog rasta u zemljama Zapadnog Balkana sve do eskalacije globalne ekonomske krize. U tom smislu, posebna pažnja je posvećena analizi tokova stranih direktnih investicija u periodu nakon eskalacije globalne ekonomske krize (testiranje druge hipoteze). Analizirajući efekte globalne ekonomske krize na zemlje Zapadnog Balkana, ukazano je na problem rasta spoljnog duga i analizirana je saradnja svake zemlje ponaosob sa Međunarodnim monetarnim fondom.

U petom delu rada ispitana je treća hipoteza odnosno, testirano je da li postoji direktna veza između primene preporuka neoliberalnog koncepta i spoljnog duga i koji je intenzitet te veze. Za testiranje te hipoteze korišćen je koeficijent korelacije i linearna regresiona analiza. Korelacionom analizom je ispitano postojanje zavisnosti između spoljnog duga (zavisna promenljiva) i izabranih tranzicionih indikatora (nezavisne promenljive) za svih pet zemalja regiona. Na osnovu regresione analize je definisan matematički oblik veze između zavisne promenljive i promene vrednosti izabranih nezavisnih promenljivih (tranzicioni indikatori o napretku sprovođenja procesa privatizacije preduzeća, liberalizacije trgovine, liberalizacije cena, reforme bankarskog sektora i dr).

Na ovaj način utvrđen je uticaj svakog tranzicionog indikatora na spoljni dug svake zemlje Zapadnog Balkana odnosno, kako promena vrednosti tranzicionog indikatora utiče na iznos spoljnog duga. Uzorak je obuhvatio podatke za pet zemalja Zapadnog Balkana (Albaniju, Bosnu i Hercegovinu, Makedoniju, Crnu Goru i Srbiju) za vremenski period 2000-2012. godine. U posebnom poglavlju je razvijena diskusija na bazi dobijenih rezultata testiranja svih postavljenih hipoteza i izvršena je sinteza svih nalaza.

Zaključak predstavlja sintezu svih rezultata analiziranih u prethodnim poglavljima i inicira promenu postojeće ekonomske politike.

VII OSTVARENI REZULTATI I NAUČNI DOPRINOS

Doktorska disertacija kandidata Jelene Tošković za predmet istraživanja ima jednu izuzetno aktuelnu problematiku globalnog karaktera. Svetska ekonomska kriza intenzivirala je akademsku raspravu o teorijskim osnovama tržišnog kapitalizma zasnovanog na ideji samoregulišućeg *laissez-faire* tržišta. Zahvaljujući hronološkoj analizi razvoja neoliberalne ideje ekonomije, u radu su kritički preispitani osnovni principi i efekti primene neoliberalnog koncepta u svetu, gde su na temeljima ovog pristupa analizirani uzroci nastanka globalne ekonomske krize i izvučene su paralele sa Velikom ekonomskom depresijom s obzirom da su obe krize nastale na temeljima istog koncepta (prva u vreme liberalne ekonomije, a aktuelna svetska kriza u periodu dominacije neoliberalne ekonomije).

Analizirajući neoliberalni koncept privrede, doktorska disertacija ima ne samo teorijski nego i praktičan značaj u domenu definisanja ekonomske politike i odnosa prema spoljnom zaduživanju. Doktorska disertacija na celovit i konzistentan način pristupa problemu neoliberalnog koncepta privrede iz teorijskog i empirijskog ugla.

Teorijski pristup problemu je temeljan, s obzirom da je kandidat pratio genezu stvaranja ideje kroz istorijski presek i analizu radova ključnih autora koji su doprineli razvoju ekonomske misli i razvoj samog neoliberalnog koncepta privrede. Kandidat je sistematično pristupio istraživanju, koristeći raspoložive naučne metode za proučavanje obimne literalne građe. Kandidat se bavio analizom primene neoliberalnog koncepta i u tom smislu je iz brojnih izvora sistematizovao i prikupio građu na osnovu koje je primenom relevantnih metoda definisao određeni kritički stav o efektima primene preporuka neoliberalne ekonomije. Stoga se može reći da je kandidat sistematizacijom teorijskih znanja i kvalitativnom analizom prikupljenih empirijskih podataka, postavio osnove za kritičko sagledavanje samih postulata, ali i efekata njihove primene u izabranim zemljama Latinske Amerike, zemljama u tranziciji i naročito u zemljama Zapadnog Balkana.

Kandidat je na originalan način pristupio analizi ocene efekata primene neoliberalnog koncepta privrede u pet zemalja Zapadnog Balkana. Polazeći od posultata i preporuka neoliberalnog koncepta privrede, kandidat je pratio proces sprovođenja privredno-sistemskih reformi u pet zemalja Zapadnog Balkana u vremenskom periodu 2000-2012. godine. Sprovedene privredno-sistemske reforme su kvantitativno ocenjene na osnovu metodologije koju je razvila EBRD. Istovremeno prikupljajući i sistematizujući brojne podatke iz relevantnih statističkih baza, u doktorskoj disertaciji je analiziran trend kretanja osnovnih makroekonomskih podataka u izabranim zemljama. Na osnovu analize njihovog trenda, kao i analize trenda kretanja osnovnih tranzicionih indikatora testirane su postavljene hipoteze.

Poseban doprinos doktorske disertacije je u tome što je kandidat koristio i metode kvantitativne analize. Primenom regresione analize i koeficijenta korelacije analizirana zavisnost između spoljnog duga i svakog od tranzicionih indikatora (privatizacija velikih preduzeća, privatizacija malih preduzeća, restrukturiranje preduzeća, liberalizacija cena, liberalizacija spoljne trgovine, politika konkurencije, reforma bankarskog sektora, reforma nebankarskih finansijskih institucija, reforma

infrastrukture) za pet zemalja Zapadnog Balkana (Albanija, BiH, Makedonija, Crna Gora i Srbija) za vremenski period 2000–2012. godine. Primenom kvantitativne analize, pronađena je veza između izabranih promenljivih (izabrani pokazatelji uspešnosti sprovođenja tranzicionih reformi i spoljnog duga) i time kvantitativno dokazano da primena koncepta neoliberalne ekonomije dovodi do veće zavisnosti privrede od inostranog kapitala.

Ukratko, naučni doprinos ovog rada se može svesti na sledeće:

- sistematizacija postojećih znanja na osnovu analize obimne literalne građe koja uključuje 244 izvora domaće i strane literature,
- sistematizacija i analiza brojnih statističkih podataka iz relevantnih međunarodnih baza podataka,
- objašnjavanje savremenih ekonomskih problema na osnovu sagledavanja uzročno-posledičnih veza i komparativnih istraživanja,
- preispitivanje principa neoliberalne ekonomije na bazi empirijske provere rezultata u izabranim zemljama,
- utvrđivanje postojanja veze i njene kvantifikacije između izabranih promenljivih i
- definisanje zaključaka na bazi dobijenih rezultata i predlozi novih rešenja.

VIII ZAKLJUČAK KOMISIJE

Uvidom u nacrt doktorske disertacije i prateću dokumentaciju, Komisija za ocenu doktorske disertacije konstatuje sledeće:

1. predloženi nacrt doktorske disertacije se zasniva na naučnom pristupu problemu uz primenu naučnih metoda te kao takav ima karakter naučnog, a ne stručnog rada;
2. obrazloženje predmeta, metoda i cilja rada potvrđuje da je predložena tema aktuelna i od značaja za razvoj nauke i primenu rezultata u praksi;
3. obrazloženje disertacije ukazuje da je u pitanju originalan način analiziranja problema,
4. cilj i predmet istraživanja, predložene hipoteze, korišćena literatura, izvori podataka i metode njihove obrade zadovoljavaju kriterijume nauke uz poštovanje naučnih principa;
5. nacrt doktorske disertacije je u skladu sa prijavom i obrazloženjem teme doktorske disertacije.

Nacrt doktorske disertacije je prošao kroz softversku proveru za detektovanje plagijarizma (prisvajanje ideja, metoda ili pisanih reči drugih, bez ukazivanja na autora, s namerom da budu prikazani kao originalno delo) o čemu postoji izveštaj koji potvrđuje da nije reč o plagijatu s obzirom da u celom tekstu ima manje od 7% preklapanja reči sa drugim izvorima.

Na osnovu svega navedenog, Komisija daje pozitivnu ocenu doktorske disertacije „**Preispitivanje neoliberalnog koncepta ekonomije u zemljama Zapadnog Balkana**“ i predlaže Nastavno naučnom veću Fakulteta poslovne ekonomije i Senatu Univerziteta Edukons da prihvati doktorsku disertaciju kandidata **MSc Jelene Tošković** i da nakon okončanja predviđene procedure odredi datum odbrane rada.

POTPISI ČLANOVA KOMISIJE:

Prof. dr Bojan Dimitrijević, Fakultet poslovne ekonomije, Edukons Univerzitet, Sremska Kamenica, predsednik Komisije

Prof. dr Sanja Filipović, Fakultet poslovne ekonomije, Educons Univerzitet, Sremska Kamenica, mentor i

Doc. dr Miroslav Antevski, viši naučni saradnik Instituta za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, član Komisije.

